

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2022

- 1 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 2 Keskeiset opit valtuustokaudelta

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2023

- 3 Strategian painopisteet ja linjaukset
- 4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 5 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 6 Suunnitelman laatijat
- 7 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

TIIVISTELMÄ

Keväällä 2022 Muonion kuntaan laadittiin laaja hyvinvointikertomus toimialarajat ylittävissä yhteistyössä. Kestävä kehitys on sekä kuntastrategian, että hyvinvointikertomuksen läpileikkaavana teemana. Sote-uudistuksen myötä hyvinvoinnin edistämistyö korostuu kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspintatyöskentelynä, mikä näkyy koko valtuustokaudelle sekä vuodelle 2023 asetetuissa tavoitteissa.

JOHDANTO

Vuosittaisissa hyvinvointikertomuksen raportoinneissa kuvataan määriteltyjen tavoitteiden toteutumista ja seurantatietoja sekä asetetaan kuluvalle vuodelle toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on yksi kunnan tärkeimpiä lakisääteisiä tehtäviä. Kuntalain 1 § määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen kunnan perustehtäväksi. Lain mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kunnan tehtävä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja tarjota mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvinvoivaan elämään turvallisessa ja viihtyisässä elinympäristössä.

Hyvinvoinnin edistämisen tehtävä on laaja ja edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä. Kuntalaisten hyvinvointi on yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ravitsemus- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, vesihuoltoon, ympäristön tilaan, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan hoitamiin tehtäviin. Kunnan kumppaneita hyvinvoinnin edistämiseksi ovat vapaaehtoiset, yhteisöt, järjestöt, yritykset ja seurakunta. Kunnat tukevat erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka järjestävät kuntalaisille muun muassa aktiviteetteja ja tapahtumia. Hyvinvoinnin edistämiseen sisältyy tietoinen vaikuttaminen hyvinvointiin ja sen taustatekijöihin. Hyvinvoinnin edistämiseen kuuluu myös suunnitelmallinen voimavarojen kohdentaminen sekä hyvinvointierojen kaventaminen.

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteinen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Lainsäädäntö velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita yhteistyöhön sekä määrittelemään yhteiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, toimenpiteet, tehtävänjaon ja seurannan. Kunnalla on omat vastuualueet ja hyvinvointialueella omansa, mutta yhdyspintatyöskentely tulee merkittävästi korostumaan. Muonion kunnassa toimii hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (hytetu) työryhmä, jolla pyritään tiivistämään monialaista yhteistyötä hyvinvoinnin lisäämiseksi kunnassa.

Valtuustokaudella 2021-2025 panostetaan koronan jälkeisen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvointivelan korjaamiseen. Muonion hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksen kolme pääkokonaisuutta ovat ”tasapainoisen elämän edellytykset”, ”yhteisön ja yksilön parhaat puolet” sekä ”viihtyisä, turvallinen ja terveellinen ympäristö”. Näiden kokonaisuuksien alle on määritelty tavoitteet ja toimenpiteet, jotka ohjaavat hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä muodostaen varsinaisen hyvinvointisuunnitelman. Jokaisella kunnan toimialalla on oma, tärkeä roolinsa hyvinvoinnin edistämisen työssä

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2022

1 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Tasapainoisen elämän edellytykset

- Panostamme koronan jälkeisen hyvinvointivelan (psykkinen, fyysinen, sosiaalinen, taloudellinen) korjaamiseen.

Lukioon ja peruskouluun on saatu valtion erityisavustusta koronasta palautumiseen ja tukitoimien järjestämiseen. Lukiossa on tarjottu tällä resurssilla tukiopetusta ja lisätty opiskelijoiden henkilökohtaista ohjausta. Peruskoulussa vastaavia toimia on suunniteltu vuodelle 2023.

Varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön tuen portaat, minkä myötä lisätään suunnitelmallisuutta sekä tavoitellisuutta. Yleisen tuen lisäksi lapsi voidaan siirtää tehostetun tai erityisen tuen piiriin. Varhaiskasvatuksessa on aloitettu tiiviimpi yhteistyö vanhuspalveluiden ja yhdistystoimijoiden kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Turvallisten aikuisten määrää lasten ja nuorten arjessa on lisätty koulunuorisotyön resurssilla peruskoulussa. Tämän toimenpiteen vuoksi etsivän nuorisotyön resurssia on pystytty suuntaamaan aiempaa enemmän toisen asteen opiskelijoiden käytettäväksi. Sen lisäksi, että nuorilla on turvallisia aikuisia, joilla on aikaa kohdata, keskustella ja kuunnella, pyritään nostamaan tapahtuma- ja retki/leiritoiminta takaisin koronaa edeltävälle ajalle.

Liikuntatoimi yhdessä yläkoulun kanssa on hakenut rahoitusta liikkuva koulu -toiminnalle yläkoulussa. Rahoitus myönnettiin ajalle 1.12.2022-31.12.2023 etenkin vähän liikkuvien nuorten aktivoimiseen. Koronapandemian aikana liikkumisen polarisaatio on kasvanut, mikä näkyy vahvasti yläkouluikäisissä nuorissa.

Muonion kunta liittyi Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen yhteinen Pohjoisen eKirjastoon ja kasvatti e-aineistoihin käytettäviä määrärahoja, jotta palvelut olisivat mahdollisimman saavutettavia ja laadukkaita. Kuntalaisille tuli uusina palveluina käyttöön maksuttomat e-aikakauslehdet sekä elokuvien suoratoistopalvelu Vidla. Kirjastopalvelut järjestivät digituokioita, jossa tarjottiin matalan kynnyksen neuvontaa digilaitteiden ja -palveluiden käyttöön, etenkin ikäihmisille. Kirjastovirkailijan työnkuvaan sisällytettiin ikäihmisen kirjastopalvelut, mikä mahdollistaa säännöllisiä vierailuja palvelutaloissa ja toimintatuokioissa sekä aineiston toimittamisen suoraan toimipisteisiin.

Kestävää yritystoimintaa Tunturi-Lappiin -hankkeen kautta yrityksille on tarjottu asiantuntija-apua muutostukitilanteisiin, joita koronan seurauksena on syntynyt.

- Terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen
- Terveys- ja liikuntaneuvontaa kaiken ikäisille matalan kynnyksen palveluina
- Käynnistämme ”Elintapaohjauksen palvelupolku Tunturi-Lappiin 2022-2024” -hankkeen, jonka kohderyhmänä ovat erityisesti työikäiset
- Liikunnan lisääminen kohderyhmälle sopivalla tavalla

Elintapaohjauksen palvelupolku Tunturi-Lappiin 2022-2024 hanke on käynnistetty. Hanketta koordinoi 100% työajalla projektipäällikkö ja toiminnan kehittämisessä on vahvasti mukana kolmen kunnan (Muonio, Kittilä, Kolari) liikunnanohjaajat sekä liikuntatoimesta vastaavat viranhaltijat.

Liikunnanohjaajaresurssin tarve on tunnustettu ja liikunnanohjaajan rekrytoinnin käynnistämisestä päätettiin talousarviovaiheessa 2022.

- Monipuolisen ja laadukkaan ravitsemuksen edistäminen

Kouluilla on panostettu kasvisruuan tarjoamiseen ja esillepanoon houkuttelevuuden lisäämiseksi. Malliateria on nostettu esille. Esikoululaiset ovat myös käyneet tutustumassa keskuskeittiöön.

Asiakastyytyväisyyskysely järjestettiin syksyllä 2022, jonka tulokset on käsitelty ruokatyöryhmissä asiakaskunnittain.

- Päihteiden käyttöön puuttuminen ja vähentäminen

- Erityisesti nuorisotoimen ennaltaehkäisevä työ suuressa roolissa

- Hyvinvointilähetti -toiminta, yhdyspintatoimintamallit yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa

Nuorisopalvelut tekee aktiivisesti viikottain ennaltaehkäisevää päihdetyötä keskustelemalla nuorten kanssa ja jakamalla tietoisuutta aiheeseen liittyen. Nuorisopalvelut järjestää vuosittain valtakunnallisella ennaltaehkäisevän päihdetyön viikolla toimintaa niin peruskouluun kuin toiselle asteelle. Kunnassa tarjotaan maksuttomia monipuolisia harrastuksia kaikille muoniolaisille lapsille ja nuorille, jotta vapaa-ajalla olisi mielekästä tekemistä ja jokainen lapsi ja nuori löytäisi ainakin yhden itseään kiinnostavan harrastuksen ja yhteisön mihin kuulua.

Kuntalaisia on aktivoitu mukaan linkkihenkilökoulutuksiin, jotta toimintaa voitaisiin uudelleen käynnistää.

- Vapaan sivistystoimen, kuten kulttuurin, kansalaisopiston ja kirjaston hyvinvointivaikutuksien hyödyntäminen ja edistäminen

- Muonion kulttuurikasvatussuunnitelma työkaluna huomioi eri kohderyhmät monipuolisesti

- Edistävät sosiaalisia verkostoja

- Kohtaamispaikat eri kohderyhmille

Kunta liittyi OKM:n avustuksen piirissä toimivaan lastenkulttuuriverkostoon ja saa avustusta lastenkulttuurin toteuttamiseen. Vuoden aikana järjestettiin runsaasti kulttuuritapahtumia huomioiden eri kohderyhmät.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on otettu käyttöön ja sen sisältöjä on muokattu koulun ja varhaiskasvatuksen tarpeita vastaaviksi. Kunta on solminut Kopsit haltuun-yhteistyösopimuksen Kiertävän lastenkulttuurikeskus Kattilan kanssa, jossa he järjestävät esiintyjät suunnitelman mukaisesti ja luovat kunnalle vuosikalenterin varhaiskasvatuksen ja koulujen käyttöön.

Talousarviossa on huomioitu lisäresurssia kulttuuri- ja kansalaisopistotoiminnan kehittämiseksi. Kansalaisopiston kurssitoimintaa on monipuolistettu paremmin tukemaan kuntalaisten hyvinvointia

toiveiden mukaisesti.

Ikääntyneiden toimintatuokioiden vetovastuuta on lähdetty jakamaan paikallisten yhdistysten kanssa.

- Kehitämme monipuolisia työllistymismahdollisuuksia

- Mm. etätyömahdollisuudet ja teknologiset sovellukset palvelutuotannossa

Muonion kunta on yhdessä Tunturi-Lapin kuntien kanssa teettänyt esiselvityksen monipaikkaisen työn merkityksestä Lapin matkailulle.

- Ympärivuotisen matkailun ja työpaikkojen kehittäminen

Lumettoman ajan matkailun kehittämisen tueksi on laadittu Muonion melontareittien kehittämishjelma, joka valmistui 12/2022.

- Vuoden 2024 TE-palveluiden muutokseen valmistautuminen

Koronapandemian jälkeen matkailu on lähtenyt elpymään Muoniossa kohtuullisen hyvin.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa on päästy suurin piirtein koronaa edeltäneen ajan ja ns. matkailun huippuvuoden 2019 tasolle. Talvikauden (erityisesti kevät) ja kesäkauden (erityisesti syksy) yöpymisissä on kokonaisuutena pientä kasvua ja viipymän pidentymistä. Kasvua on syntynyt lähinnä kotimaisten matkailijoiden osalta. Koronan jälkeen uusia yrityksiä on perustettu erityisesti matkailun ulkopuolisille aloille ja yrityskanta on vahvistunut.

Muonion kunta on ollut mukana Lapin Yrittäjät ry:n hallinnoimassa omistajanvaihdoskoordinaattori -hankkeessa, jonka kautta on tuettu alueen yrityksiä omistajanvaihdostilanteissa.

Erlaisia järjestäytymisvaihtoehtoja on kartoitettu työllisyysalueen muodostamiseksi. Muutos on huomioitu kunnan organisaatiouudistuksessa tuomalla yritys- ja työllisyyspalvelut samalle tehtäväalueelle.

Yhteisön ja yksilön parhaat puolet

- Kuntatyössä yhteistyön tekeminen yli kuntarajojen, tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Ruokapalveluiden yhtiöittäminen suunniteltiin lähikuntien kanssa yhteistyössä.

Hyvinvointialuemuutoksen jälkeiseen aikaan on pyritty kunnassa varautumaan hyvinvointikoordinaattorin resurssin säilyttämisellä. Tähän on kuitenkin vuoden 2022 syksyllä tehty muutos, jossa 100% hyvinvointikoordinaattorin tehtävät on siirretty 40% työajalla osaksi liikunnan palvelualueesta vastaavan viranhaltijan tehtäviä.

Lähikoulusopimus Kittilän kanssa yhteistyössä.

Yrityksille on tuotettu yritysneuvontapalveluja yhteistyössä Tunturi-Lapin kuntien kanssa "Kestävää yritystoimintaa Tunturi-Lappiin" -hankkeen kautta.

Yhteistyötä ja edunvalvontaa yritysten toimintaympäristön kehittämiseksi on tehty tiiviisti myös mm. Tunturi-Lapin Kehitys ry:n, Lapin Liiton ja Lapin Kauppakamarin kanssa.

- Asiakaslähtöistä palvelua nykyaikaisesti

Verkkoyhteyksien jatkuva kehittäminen ja hyödyntäminen. Keskustajaaman valokuitu hanke tullut vireille.

Asiakaspalautekyselyjä toteutettu eri toimialoilla säännöllisesti.

- Yhteisöllisyyden lisääminen, yhdessä tekeminen ja osallisuuden/vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen

- Kehitämme osallisuus- ja vaikuttamismallin
- Kartoitamme mahdollisuuksia osallistavan valmistelun, esim. osallistavan budjetoinnin käynnistämiseen

- Kunnan ja järjestöjen yhteistyön parantaminen

- Kehitämme monipuolisen ja yhtenäisen avustusjärjestelmän
- Panostamme yhteistyöfoorumien kehittämiseen
- Järjestöjen hanketyössä avustaminen, esimerkiksi välirahoituksen turvaaminen
- Päälekkäisen työn välttäminen eri toimijoiden toimitissa

Avustusjärjestelmän uudistamisen suunnittelu ja yhteiskehittäminen käynnistettiin syksyllä 2022. Yhdistysfoorumeita on suunniteltu teemallisiksi ja useamman kerran vuodessa järjestettäväksi. Vuonna 2022 järjestettiin kaksi yhdistysfoorumia.

Yhdistyksiä on avustettu hankehakemusten laatimisessa.

Lasten ja nuorten harrastuslukkaria ylläpidetään päälekkäisen toiminnan välttämiseksi.

- Syrjäytymisen ehkäisy, yksinäisyyden vähentäminen ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistaminen
- Ikäihmisille toteutettiin seuralaispalvelupilotti.

Digitaalisen nuorisotyön ja koulunuorisotyön kehittäminen.

- Osana kuntastrategian tavoitetta 2 "kuntatyö siirtyy uuteen aikaan" edistämme työntekijöidemme kouluttautumismahdollisuuksia ja keskitymme työhyvinvoinnin ja työtyytyväisyyden edistämiseen

- Lisäämme hiljaisen tiedon jakamista ja parannamme viestintää entisestään

- Yksilöiden osaamisen jakaminen ja sen mahdollistaminen

Työhyvinvoinnin kehittämiseen on haettu ja saatu hankerahoitus Kevalta. Hankkeen toimien suunnittelu ja valmennuspalvelun valinta toteutettiin 2022.

Viihtyisä, turvallinen ja terveellinen ympäristö

- Hyvä arjen turvallisuus
- Kartoitamme Muonion mahdollisuuksia olla mukana monitoimijaisissa arjen turvallisuuden tiekartan

yhteistyömalleissa nuorten syrjäytymisen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi

Nuorisopalvelut on olleet mukana arjen turvallisuuden tiekartan verkostotoiminnassa.

- Turvallisen oppimisympäristön edistäminen kaikilla asteilla, kiusaamisen vastainen toiminta, esimerkiksi tukioppilastoiminnan kehittäminen

Kiusaamisen vastainen somekampanja. Vanhempainyhdistyksen järjestämät asiantuntijaluennot huoltajille, henkilökunnalle ja oppilaille. Tukioppilastoimintaa toteutettu ja kehitetty.

- Kylien turvallisuuden edistäminen lisäämällä osallisuutta ja sosiaalista hyvinvointia. Ikääntyneiden selviytymiskyvyn tukeminen arjessa.

Valmius- ja varautumiskeskustelut kylien sekä ikääntyneiden kanssa.

- Tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisy
- Liukastumisten ehkäisyyn liittyvä kampanja
- Liikenneturvallisuuspäivä yhteistyössä eri toimialojen kanssa vauvasta vaariin
- Matkailun turvallisuus, yhteistyö matkailun turvallisuustyöryhmän kanssa

Suojatiepäivystys koulujen alkaessa, valojen ja heijastimien jakaminen koululaisille. Pysytään pystyssä - ikääntyneiden hyvinvointitapahtuma. Liikenneturvan kanssa tiivis yhteistyö ympärivuotisesti.

Matkailun turvallisuus työryhmässä on käsitelty ajankohtaisia teemoja. Kelkkareittien turvallisuuskatselmus.

- Esteetön ja turvallinen asumis-, kasvu- ja liikuntaympäristö
- Kohderyhmien tarpeiden kuuntelu maankäytössä ja rakentamisessa
- Ympäristön viihtyisyyden edistäminen, esimerkiksi hankkeita hyödyntämällä
- Urheilukentän peruskorjaushanke 2024-2025
- Esteettömien reittien kehittäminen

Osayleiskaavan päivitys 2022.

Liikuntapaikkojen monipuolistamiseksi tehtiin vuoden 2022 aikana tiivistä yhteistyötä elinvoiman ja sivistyspalveluiden kesken. Koulun piha-alueen yhteyteen avattiin frisbeegolf-rata, esteetön polku ja ulkokuntosali. Oloksen yhteiskäyttöreittiä kehitettiin ja reitille rakennettiin uusi kota. Urheilukenttä - hankkeen suunnittelua vietiin eteenpäin.

Lintutornin kunnostus sekä laavun rakennus toteutettiin yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa ja kesäkukat istutettiin kylälle Muonion yrittäjät ry kanssa.

Melontareitti-hankkeessa toteutettiin reitistöjen kartoitus. Lisäksi laadittiin Jerisjoen-Muoniojärven kunnostussuunnitelma.

- Luomme kestävän liikkumisen strategian ja edistämme turvallista työ- ja koulumatkaliikuntaa

- Eri toimijoiden (mm. elinvoima ja sivistyspalvelut) välisen yhteistyön edistäminen kouluympäristön turvallisuuden kehittämiseksi

- Toimenpidelistauksen päivitys ja toteuttaminen kouluympäristön turvallisuuden kehittämiseksi

Kestävän liikkumisen strategia laadittu 2022.

Muonio on mukana Fiksusti kouluun -ohjelmassa. Suunnitelma päiväkodista koulun yhteyteen on päätetty laatia ja tässä yhteydessä laajemmin kouluympäristön turvallisuuden kehittäminen.

- Kehitämme joukkoliikennettä, jotta myös kuntalaisten palveluliikenne, lähimatkailu ja reittien saavutettavuus helpottuu

- Kehitämme kunnan sisäistä asiointiliikennettä eri ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi

Mukana Pirssillä kylille -hankkeessa, jossa tavoitteena kestävät liikkumisen palvelut. On osallistuttu myös Kestävät liikkumisen palvelut -hankkeeseen, jossa on suunniteltu Tunturi-Lapin matkailualueet yhdistävää joukkoliikennettä. Yhteistyössä, sivistyspalvelut ja elinvoima, on kartoitettu mahdollisuuksia koululais- ja asiointiliikenteen yhdistämisiin.

2 Keskeiset opit valtuustokaudelta

Kuluneen valtuustokauden 2017-2020 aikana erityisesti lapsiperheiden, työikäisten ja ikääntyneiden tarpeet ovat nousseet esiin. Väestön ikääntyminen ja demografisen huoltosuhteen kasvu tuovat omat haasteensa taloudellisesti kestävien palveluiden toteuttamiselle. Lapsiperheiden ja ikääntyneiden osallisuuteen ja aktivointiin on keskityttävä. Nuorten ja työikäisten kohdalla yksinäisyys ja mielenterveyspalveluiden saatavuus ovat puhututtaneet kuntalaisia. Kunnassa on havaittu uudella tasolla työhyvinvoinnin merkitys veto- ja pitovoimatekijänä. Viestinnän osalta halutaan jatkossa panostaa sekä ulkoisen että sisäisen viestinnän kehittämiseen.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2023

3 Strategian painopisteet ja linjaukset

Kuntalain (410/2015) mukaisesti kunnan keskeinen päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen on johdettava kuntastrategiaa hyödyntämällä. Kuntastrategian hyväksyy kunnanvaltuusto ja siinä päätetään kunnan toimintaan ja talouteen liittyvistä pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa on huomioitava kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palveluiden järjestäminen ja tuottaminen, kunnan tehtäviä koskevassa lainsäädännössä säädetyt palvelutavoitteet, omistajapolitiikka, henkilöstöpolitiikka, kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Kuntastrategia perustuu nykytilanteen arviointiin, tuleviin toimintaympäristön muutoksiin sekä niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Lisäksi kuntastrategiassa täytyy määritellä strategian toteutumisen arviointi ja seuranta. Kuntastrategia on tarkastettava vähintään kerran valtuuston toimikauden aikana. Muonion kuntastrategia on hyväksytty valtuustossa kesäkuussa 2022. Uutena tärkeänä ominaisuutena on hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksen nosto kuntastrategiaa toteuttavaksi toimenpiteeksi. Huomioitavaa on myös se, että sekä kuntastrategia, että laaja turvallisuus- ja hyvinvointikertomus pohjautuvat samoihin Agenda 2030 -toimenpideohjelmasta johdettuihin tavoitteisiin ja niissä on mukana paljon samoja indikaattoreita.

Muonion kuntastrategian painopisteet ja linjaukset valtuustokaudelle 2021–2025

- Vahvistamme Muonion elinvoimaa
- Siirrymme kuntatyössä kohti uutta aikaa
- Edistämme muoniolaisten onnellista arkea

4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

- Kulttuurikasvatussuunnitelma 2022-2025
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021-2025
- Kotouttamisohjelma (2023)
- Kestävän liikkumisen strategia 2022

Laadittavat/päivitettävät suunnitelmat:

- Varautumissuunnitelma
- Päihde- ja mielenterveysohjelma
- Suunnitelma toimenpiteistä ikääntyvän väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tueksi
- Ilmasto-ohjelma
- Maapoliittinen ohjelma

5 Hyvinvointisuunnitelma

Tasapainoisen elämän edellytykset

- Panostamme koronan jälkeisen hyvinvointivelan (psykkinen, fyysinen, sosiaalinen, taloudellinen) korjaamiseen.

Lukioon ja peruskouluun on saatu valtion erityisavustusta koronasta palautumiseen ja tukitoimien järjestämiseen. Tavoitteena on lukiossa jatkaa jo 2022 käynnistettyjä toimia tukiopetuksen ja opiskelijoiden henkilökohtaisen ohjaamisen lisäämiseksi. Peruskoulussa on tavoitteena lisätä oppimisen ja käyttäytymisen sekä psykkinen hyvinvoinnin tukea luokkien 1.-9. oppilaille sekä ennaltaehkäistä koulupoissaoloja ja koulupudokkuutta. Tuki toteutetaan palkkaamalla resurssiopettaja sekä lisäämällä tukiopetuksen ja joustavien opetusjärjestelyjen toteuttamisen resurssia. Resurssiopettaja palkataan 1.8.2023.

Varhaiskasvatuksessa kehitetään yhteistyötä vanhuspalveluiden ja yhdistystoimijoiden kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Tavoitteena tukea perheitä ja vanhemmuutta tiiviimmällä yhteistyöllä sekä osallisuutta lisäämällä.

Koulunuorisotyön resurssi pyritään juurruttamaan Muonioon ja tekemään toimesta toistaiseksi voimassa oleva. Tapahtuma sekä retki/leiritoiminnan aktivointia jatketaan edelleen muun muassa varaamalla riittävä määrä taloudellisia resursseja toimintojen järjestämiseen sekä aktivoimalla nuoria mukaan suunnittelutyöhön apuohjaajien roolissa.

Yläkoulussa toteutettavalla liikkuva koulu hankkeella pyritään aktivoimaan vähän liikkuvia nuoria ja lisäämään aktiivisuutta koulupäivän aikana.

Kunta liittyy koko Suomen yhteiseen kuntien e-kirjastoon vuosien 2023-2024 aikana ja aloittaa valmistelutyöt siirtymän toteuttamiseksi. Celia-saavutettavuuskirjaston palvelujen markkinoinnin ja opastuksen sisällyttäminen kirjastovirkailijan työnkuvaan. Tavoitteena on myös turvallisen tilan periaatteiden laatiminen kirjaston käyttöön yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

- Terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen

- Terveys- ja liikuntaneuvontaa kaiken ikäisille matalan kynnyksen palveluina

- Käynnistämme ”Elintapaohjauksen palvelupolku Tunturi-Lappiin 2022-2024” -hankkeen, jonka kohderyhmänä ovat erityisesti työikäiset

- Liikunnan lisääminen kohderyhmälle sopivalla tavalla

Elintapaohjauksen palvelupolku Tunturi-Lappiin 2022-2024 -hankkeessa liikunnanohjaajat koulutetaan liikuntaneuvontatyöhön, terveydenhuollon kanssa rakennetaan palveluohjauspolkua ja ensimmäiset asiakaspilotit käynnistetään kolmessa hankekunnassa.

Liikunnanohjaaja rekrytoidaan liikuntapalveluihin. Hänen työnkuvaansa tarkennetaan ja liikunnan edistämistyöhön laaditaan vuosikello sekä suunnitelma vähän liikkuvien kuntalaisten aktivoimiseksi eri ikäryhmät huomioiden.

- Monipuolisen ja laadukkaan ravitsemuksen edistäminen

Ikääntyneiden kohderyhmässä terveellistä ravitsemusta pyritään lisäämään osallistumalla

valtakunnallisen Vireyttä seniorivuosiin -hankkeen kampanjaan: Ravitsevaa ruokaa ja ruokailoa yhdessä syöden. Kampanja toteutetaan Muoniossa usein toimenpitein yhteistyössä monien eri toimijoiden kanssa ja sillä pyritään lisäämään ikääntyneiden parissa toimivien, ikääntyneiden itsensä ja heidän omaistensa tietämystä hyvästä ravitsemuksesta. Perustana on Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen vuonna 2020 julkaisema ikääntyneiden ruokasuositus.

- Päihteiden käyttöön puuttuminen ja vähentäminen

- Erityisesti nuorisotoimen ennaltaehkäisevä työ suuressa roolissa

Edelleen tehostetaan esimerkiksi avoimen perusnuorisotyön teemailtojen merkitystä. Jatketaan myös lasten ja nuorten toiveiden mukaisen harrastustoiminnan tarjoamista, jota kehitetään vuosittain saadun palautteen perusteella.

Ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden osalta toimintamallit puuttuvat. Tulisi laatia päihdepolku asiakasohjauksen kehittämiseksi sekä ennaltaehkäisevän työn mallit. Tavoitteena on lähteä tarkastelemaan tätä kokonaisuutta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja mahdollisesti seudullisena yhteistyönä. Päihde- ja mielenterveysohjelman laatiminen tavoitteena 2023-2024.

- Hyvinvointilähetti -toiminta, yhdyspintatoimintamallit yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa

Toiminnan rakenteet pyritään selkiyttämään hyvinvointialueen kanssa ja yhdyspintapalveluna saamaan toiminta uudelleen käynnistettyä Muoniossa. Uusia linkkihenkilöitä pyritään aktivoimaan koulutuksiin.

- Vapaan sivistystoimen, kuten kulttuurin, kansalaisopiston ja kirjaston hyvinvointivaikutuksien hyödyntäminen ja edistäminen

- Muonion kulttuurikasvatussuunnitelma työkaluna huomioi eri kohderyhmät monipuolisesti

- Edistävät sosiaalisia verkostoja

- Kohtaamispaikat eri kohderyhmille

Kulttuurivastaavan työajan kasvattaminen 15 prosentista 25 prosenttiin. Kulttuuri- ja vapaaikatuottaja rekrytoidaan. Tehtävänkuva laaditaan ja kulttuuritapahtumia sekä kansalaisopiston toimintaa lähdetään suunnitelmallisesti kehittämään. Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisen ja kehittämisen sisällyttäminen kulttuuri- ja vapaa-aikatuottajan työnkuvaan. Asiakasraadin perustaminen kirjasto- ja kulttuuripalveluille sekä kansalaisopistolle.

Tavoitteena on, että kirjasto ja kulttuuripalvelut markkinoivat myös Kyläpirttiä yleishyödylliseen toimintaan käytettävänä maksuttomana tilana.

- Kehitämme monipuolisia työllistymismahdollisuuksia

- Mm. etätömahdollisuudet ja teknologiset sovellukset palvelutuotannossa

- Ympärivuotisen matkailun ja työpaikkojen kehittäminen

- Vuoden 2024 TE-palveluiden muutokseen valmistautuminen

Myötävaikutetaan etätyökonseptien syntymistä Muonioon ja pyritään ottamaan etätyöläiset huomioon alueen kehittämisessä.

Tavoitteena on vahvistaa ympärivuotisen matkailuliiketoiminnan toimintaympäristöä mm. edistämällä matkailun alueorganisaation toiminnan käynnistymistä. Panostetaan erityisesti lumettoman ajan tapahtumiin mm. elinvoiman tapahtuma-avustuksen kohdentamisella lumettoman ajan tapahtumille. Panostetaan erityisesti lumettoman ajan matkailumarkkinointiin sesonkien tasoittamiseksi.

Vahvistetaan yritysneuvontapalveluja ostopalveluin ja tuetaan yrityksiä uuden rahoituskauden alkaessa kehittämishankkeiden hauissa.

Koordinoidaan asumisen mahdollisuuksien esiselvityshanketta, jossa on mukana seitsemän Lapin kuntaa.

Päätökset TE-palveluiden yhteistyöalueesta ja suunnitelma palveluiden toteuttamisesta tulee olla laadittuna vuoden 2023 aikana. Muonion kunta osallistuu Lapin Liiton hallinnoimaan valmisteluhankkeeseen.

Yhteisön ja yksilön parhaat puolet

- Kuntatyössä yhteistyön tekeminen yli kuntarajojen, tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa Ruokapalveluiden yhtiöittäminen.

Hyvinvointialuemuutoksen jälkeen kuntaan jäävien tehtävien vastuiden jakaminen sekä tehtäväkokonaisuuksien selkiyttäminen. Hyvinvointialueen kanssa yhteistyörakenteiden luominen ja yhteistyöstä sopiminen.

Yhteistyössä Kittilän kanssa lähikoulusopimusta päivitetään ja laajennetaan koskemaan myös vuosiluokkia 0-4.

- Asiakaslähtöistä palvelua nykyaikaisesti
- Yhteisöllisyyden lisääminen, yhdessä tekeminen ja osallisuuden/vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen
 - Kehitämme osallisuus- ja vaikuttamismallin
 - Kartoitamme mahdollisuuksia osallistavan valmistelun, esim. osallistavan budjetoinnin käynnistämiseen

Osallistavaa budjetointia on tavoitteena pienimuotoisesti pilotoida 2023 kunnan huutokaupasta saatavien varojen käyttöön liittyen. Osallistavan budjetoinnin kokeilua suunnitellaan Muonion juhluvuodelle 2024. Tämä on tavoitteena huomioida 2023 talousarviossa.

- Kunnan ja järjestöjen yhteistyön parantaminen
 - Kehitämme monipuolisen ja yhtenäisen avustusjärjestelmän
 - Panostamme yhteistyöfoorumien kehittämiseen

- Järjestöjen hanketyössä avustaminen, esimerkiksi välirahoituksen turvaaminen
- Päällekkäisen työn välttäminen eri toimijoiden toimissa

Uuden avustusjärjestelmän suunnittelu yhdistyksiä osallistaen. Avustusperusteiden ja toimintamallien hyväksyminen sekä käyttöönotto. Avustustyöryhmän perustaminen. Uuden järjestelmän kokeilu ja seuranta sekä edelleen kehittäminen.

Yhdistysfoorumeita on tavoitteena järjestää vuosittain 2-5 yhteisen vuoropuhelun edistämiseksi. Foorumeissa on selkeät ja ajankohtaiset aiheet, joita käsitellään tai, minkä ympärillä toteutetaan yhteiskehittämistä. Kunnan verkkosivuille kehitetään tapahtumakalenteri, johon kaikki toimijat pääsevät ilmoittamaan joustavasti järjestämäänsä toimintaa ja tapahtumia Muonion alueella.

Yhdistyksiä tiedotetaan hankerahoitusten mahdollisuuksista ja avustetaan hankehakemusten laatimisessa.

Tavoitteena myös toimintatuokioiden vakiinnuttaminen vuoroviikoin kunnan ja yhdistystoimijoiden toteuttamiksi.

- Syrjäytymisen ehkäisy, yksinäisyyden vähentäminen ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistaminen
- Kotoutumisohjelman laatiminen. Rinnalla kulkevien palveluiden, kuten hyvinvointilähete-toiminnan uudelleen käynnistäminen ja kehittäminen.

Suunnitelma toimenpiteistä ikääntyvän väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tueksi.

- Osana kuntastrategian tavoitetta 2 "kuntatyö siirtyy uuteen aikaan" edistämme työntekijöidemme kouluttautumismahdollisuuksia ja keskitymme työhyvinvoinnin ja työtyytyväisyyden edistämiseen

- Lisäämme hiljaisen tiedon jakamista ja parannamme viestintää entisestään

- Yksilöiden osaamisen jakaminen ja sen mahdollistaminen

Työhyvinvointihankkeessa henkilöstölle hyvinvointikysely nykytilan selvittämiseksi, osallistava työpajatyöskentely sekä toimenpiteiden suunnittelu. Tavoitteena toteuttaa toisten työtehtäviin tutustumista, työnkiertoa, työhyvinvointietuuksien käyttöönotto sekä useita toimia avoimen viestinnän kehittämiseksi. Intran uudelleen organisoiminen ja kehittäminen pääviestintäkanavaksi on tavoitteena vuosille 2023-2024. Tavoitteena juurruttaa henkilöstön hyvinvointikysely vuosittaiseksi työkaluksi, jotta tilannetta voidaan seurata ja tehdä tietoon perustuvia päätöksiä.

Viihtyisä, turvallinen ja terveellinen ympäristö

- Hyvä arjen turvallisuus

Kartoitamme Muonion mahdollisuuksia olla mukana monitoimijaisissa arjen turvallisuuden tiekartan yhteistyömalleissa nuorten syrjäytymisen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi.

Tavoitteena on mahdollistaa henkilöstölle vuosittaiset EA-koulutukset niissä tehtävissä, joissa se katsotaan hyödyksi. Lisäksi tiedotetaan defibrilaattoreista, jotta alueellinen saatavuus on kuntalaisten tiedossa. Ikääntyneiden päivätöiminnassa nostetaan hätäensiavun teema esille.

- Turvallisen oppimisympäristön edistäminen kaikilla asteilla, kiusaamisen vastainen toiminta, esimerkiksi tukioppilastoiminnan kehittäminen

Nuorten julistekilpailu erilaisuuden hyväksymisen ja jokaisen rajojen kunnioittamisen teemalla.

Kartoitetaan yhteistyömahdollisuuksia Kittilän ja Kolarin kanssa kiusaamisen ennaltaehkäisevästä toiminnasta alueellisesti.

- Kylien turvallisuuden edistäminen lisäämällä osallisuutta ja sosiaalista hyvinvointia. Ikääntyneiden selviytymiskyvyn tukeminen arjessa.

Valmius- ja varautumissuunnitelman päivittäminen.

- Tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisy
- Liukastumisten ehkäisyyn liittyvä kampanja
- Liikenneturvallisuuspäivä yhteistyössä eri toimialojen kanssa vauvasta vaariin
- Matkailun turvallisuus, yhteistyö matkailun turvallisuustyöryhmän kanssa

Suojatiepäivystys koulujen alkaessa, valojen ja heijastimien jakaminen koululaisille. Pysytään pystyssä - ikääntyneiden hyvinvointitapahtuma. Pyöräilytapahtuma turvallisen pyöräilemisen, pyöräilytaitojen ja kypärän käytön teemoilla.

Matkailun turvallisuustyöryhmässä tavoitteena järjestää yhteinen harjoitus.

- Esteetön ja turvallinen asumis-, kasvu- ja liikuntaympäristö
- Kohderyhmien tarpeiden kuuntelu maankäytössä ja rakentamisessa
- Ympäristön viihtyisyyden edistäminen, esimerkiksi hankkeita hyödyntämällä
- Urheilukentän peruskorjaushanke 2024-2025
- Esteettömien reittien kehittäminen

Maapoliittisen ohjelman laatiminen.

Urheilukenttä -hankkeesta avustushakemus ja kunnan talousarviossa projektin huomioiminen.

Reittiohjelma -hankkeelle on haettu hankerahoitusta. Hankkeella pyritään lisäämään ympäristön viihtyvyyttä ja liikkumismahdollisuuksia.

- Luomme kestävän liikkumisen strategian ja edistämme turvallista työ- ja koulumatkaliikuntaa
- Eri toimijoiden (mm. elinvoima ja sivistyspalvelut) välisen yhteistyön edistäminen kouluympäristön turvallisuuden kehittämiseksi
- Toimenpidelistauksen päivitys ja toteuttaminen kouluympäristön turvallisuuden kehittämiseksi

Päiväkodin suunnitteluprosessissa koulun yhteyteen huomioidaan pihasuunnittelu kouluympäristön turvallisuuden edistämiseksi.

- Kehitämme joukkoliikennettä, jotta myös kuntalaisten palveluliikenne, lähimatkailu ja reittien saavutettavuus helpottuu

- Kehitämme kunnan sisäistä asiointiliikennettä eri ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi

Koulukuljetuskilpailutukset ja reittien kehittäminen. Kehitetään joukkoliikenneyhteyksiä yhdessä sidosryhmien ja viranomaisten kanssa palvelemaan alueen saavutettavuutta ja sisäistä liikkumista.

Talousarviotavoitteena sisäisen liikenteen kehittäminen ja kokeilut.

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Käsitellään kunnanhallituksessa 22.5.2023

Käsitellään kunnanvaltuustossa 12.6.2023

6 Suunnitelman laatijat

Hanna Marttila

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työryhmä

7 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä